

Informace Ústřední povodňové komise o průběhu a důsledcích povodní, ke kterým došlo dnech období od 24. 6. do 3. 7. 2009

V období od 22. 6. do 30. 6. 2009 se kolem tlakové níže nad Balkánským poloostrovem změnil převažující směr proudění ze západního na severovýchodní. Tento vývoj byl doprovázen přílivem teplého a vlhkého vzduchu s 90% nasycením a intenzivními bouřkami s lokálními přívalovými dešti a zaplavením objektů v průběhu odpoledne a v noci. ČHMÚ vydával v potřebných intervalech a včas výstrahy na toto extrémní lokální nebezpečí. Tento charakter počasí trval až do pátku 3. 7. 2009. Během soboty 4. a neděle 5. 7. 2009 by se mělo současné vlhké severovýchodní proudění s vývojem intenzivních bouřek v odpoledních a večerních hodinách změnit na západní proudění s přechodem frontálních systémů. Očekává se, že současný charakter počasí ukončí ve střední Evropě postup studené fronty od západu v čele přílivu chladnějšího vzduchu z Atlantiku.

V průběhu večera a noci na 24. 6., na 26. 6. a 27. 6. 2009 došlo na horách v Moravskoslezském, Olomouckém a Jihočeském kraji k intenzivním lokálním bouřkovým srážkám opakovaně za sebou v krátkém intervalu a na stejném území, které způsobily bleskové povodně. Tyto povodně měly velkou ničivou sílu, došlo k obětem na lidských životech a k velkým materiálním škodám. Charakteristický pro tento typ povodní je extrémní srážkový úhrn v krátkém čase a rychlý vzestup hladin vod v zasaženém území, neboť je rychle vyčerpána fyzikální retenční kapacita půdy v povodí, voda stéká po svazích do údolí, které zaplaví. Srážkové úhrny na Novojičínsku dosáhly intenzity až 120 mm za hodinu a hladina vody se zvedla až o 5 m, na Jesenicku o 2 metry. Velký vliv má nasycenost povodí předchozími srážkami. Bleskové povodně rychle odezní. Místy tyto povodně přešly na obvyklý druh povodně s postupným nárůstem a poklesem hladiny (např. střední a dolní úsek Blanice).

V noci ze středy 24. 6. na čtvrtek 25. 6. došlo k bleskové povodni na Novojičínsku, kde říčky Novojičinka a Luha stouply až o 5 metrů s doprovodnou povodňovou vlnou a s odhadovaným průtokem cca 500 leté vody a srážkami s intenzitou až 120 mm za 3 hod. a zaplavily řadu obcí. Pásmo intenzivních bouřkových srážek zasáhlo večer a v noci zpočátku hraniční oblast ČR a Slovenska. Později se odsunulo a intenzivní srážky mezi 20. hod a půlnocí spadly v oblasti mezi Oderskými vrchy a Beskydy. Hodinové úhrny dosahovaly 30 až 40 mm/h, celkově v maximech přesáhly 100 mm na rozvodí mezi Bečvou a Odrou. Následovaly prudké vzestupy hladin přítoků Odry a Bečvy, v profilu Nový Jičín na Jičínce bylo registrováno velmi výrazné překročení 3. SPA. Úroveň 3.SPA dosáhla krátkodobě také Lubina v Petřvaldě a Rožnovská Bečva ve Valašském Meziříčí.

V noci z pátku 26. 6. na sobotu 27. 6. došlo k bleskové povodni na Jesenicku, kde byla opět zaplavena řada obcí. Nejvýraznější bouřkové srážky byly v noci v oblasti polského Kladska (cca 100 mm za 6h), na našem území se projevily nejvíce v oblasti Jeseníků a Broumovska. Došlo k vzestupu hladin toků v oblasti Jeseníků a Broumovska, ale i v jiných částech ČR - na horní Berounce a Dyji. Nejvýznamnější reakci zaznamenala Bělá v Jeseníkách, kde byl výrazně překročen 3. SPA.

V noci ze soboty 27. 6. na neděli 28. 6. došlo k intenzivním srážkám a povodním v oblasti Šumavy a byla opět zaplavena řada obcí. Během noci spadlo v jižních a jihozápadních Čechách téměř 50 mm srážek v 6ti hodinových úhrnech, nejvyšší srážky se vyskytly na Prachaticku a Klatovsku. Vzhledem k předchozím srážkám a celkové nasycenosti této oblasti začaly prudce stoupat hladiny toků zasažených srážkami, zejména Blanice, která kolem 3 hodiny výrazně překročila 3. SPA.

V noci z pondělí 29. 6. na úterý 30. 6. postihly území ČR místní intenzivní bouřkové srážky, nejvyšší úhrny byly v oblasti Havlíčkova Brodu do 24 mm a v povodí Odry místy do 25 mm. V

důsledku intenzivních bouřek na Havlíčkobrodsku byl zaznamenán výrazný vzestup hladiny na Šlapance v profilu Mírovka, kde byla také v 1:00 ráno překročena úroveň pro 2.SPA. Hladina Šlapanky kulminovala kolem 5 hodiny ranní. Na dolním toku Blanice došlo k zaplavení cca 20 domů v obci Putim.

V noci z úterý 30.6. na středu 1.7. přešlo přes území ČR pásmo místních intenzivních bouřek. Srážky v úhrnech byly lokálně až 40 mm za 12 hodin, zejména v oblasti Vysočiny, s výjimkou Třebíčska (intenzita 60 mm/hod., zachyceno VD Mostiště), na Liberecku s krupobitím. Byla řada výjezdů jednotek požární ochrany k lokálně zatopeným objektům. Na tocích se tato situace výrazněji neprojevila.

Ve středu 1.7. 2009 odpoledne a večer opět přešlo přes území ČR pásmo bouřek. V několika případech došlo k lokálnímu zatopení se zásahem jednotek požární ochrany. K dosažení III. SPA a lokálnímu zatopení došlo v obcích Srbská Kamenice a Jánská na toku Kamenice cca v 18 hodin, s odhadovanými srážkami až 50 mm/h.

Ve čtvrtek 2.7. 2009 odpoledne a večer přešly přes území ČR četné bouřky, zejména v oblasti Jizerských hor, Krkonoš, Šumavy, Oderských vrchů a Vysočiny. V několika případech vypadly přívalové deště, které měly za následek výrazný vzestup hladin místních toků i některých již zasažených toků v Moravskoslezském a Jihočeském kraji. Blesková povodeň proběhla na Fulnecku s výrazným překročením III. SPA na Husím potoce a zaplavením objektů. Na horním toku Oslavy byl dosažen III. SPA v úrovni stoleté vody, větším škodám zabránila VN Mostiště. Na jihočeských tocích došlo k opětovnému vzestupu hladin, někde výraznějšímu, vzestupná tendence byla také na tocích v Podkrkonoší, v některých oblastech Vysočiny a na horním toku Odry. Během noci byly evakuovány 3 letní tábory.

Dosud trvá uvedený charakter počasí s lokálními intenzivními přívalovými srážkami, který by měl ještě v dalších dnech pokračovat. ČHMÚ prodloužil výstrahu na bouřky s možností přívalových srážek do soboty 4. 7. 2009 do 23 hodin pro západní část státu (kraje Praha, Středočeský, Karlovarský, Plzeňský, Jihočeský, Královéhradecký, Liberecký a Ústecký) a do neděle 5. 7. 2009 do 23 hodin pro zbylou východní část.

Všechna vodní díla I. až III. kategorie jsou v současné době v provozuschopném stavu, na VD Husinec došlo k povodňové epizodě s dosažením odtoku přes přeliv až 125 m³/s a následné mimořádné manipulaci, kterou schválil Jihočeský kraj. Nyní se provádí mimořádné měření v rámci popovodňové prohlídky.

Manipulace na Vltavské kaskádě bude od pátku 3.7. upravena tak, aby v Praze-Chuchli byl průtok z původních 680 m³/s snížen na 600 m³/s a mohla tak být obnovena plavba na Vltavě v Praze.

VN Orlík má více jak 100 mil. m³ volných pro retenci.

Došlo k přelití několika rybníků IV. kategorie, ale není zaznamenáno žádné protržení hráze.

Lze konstatovat, že integrovaný záchranný systém funguje dobře, dobrou práci odvádějí Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí, Policie ČR, Armáda ČR, Správa státních hmotných rezerv, zdravotníci, psychologové, povodňové komise i krizové štáby, s.p. Povodí, ČHMÚ i nevládní organizace.

Situace je zvládána na úrovni krajských orgánů, stav nebezpečí trvá pro části území:

- Moravskoslezského kraje, vymezené obcemi s rozšířenou působností a jejich správním územím: *Nový Jičín, Bílovec, Odry, Kopřivnice, Frenštát pod Radhoštěm (do 24. 7. 2009),*

- Olomouckého kraje, vymezené správním územím obce s rozšířenou působností **Jeseník (do 15. 7. 2009)** ;
- Jihočeského kraje, vymezené obcemi s rozšířenou působností a jejich správním územím: *Písek, Prachatice, Strakonice, Vodňany, Vimperk (do 17. 7. 2009)* .

Probíhají záchranné a likvidační práce, postupně jsou odhadovány a upřesňovány povodňové škody a je organizována obnova nejnutnější infrastruktury.

V období od 24. 6. do 28. 6. 2009 bylo na likvidaci bleskových povodní nasazeno:

- 153 jednotek požární ochrany, z toho 31 jednotek HZS ČR a 122 jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí – provedeno bylo 947 zásahů,
- 2 131 hasičů, z toho 620 profesionálních a 1511 členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí,
- 80 příslušníků Záchraného útvaru HZS ČR Hlučín s 20 kusy těžké ženijní techniky.

Uvedený počet nasazených hasičů se v územích s vyhlášeným stavem nebezpečí následně snižoval v závislosti na operační situaci. V postižených oblastech i nadále zasahuje těžká technika Záchraného útvaru HZS ČR. Přívalové srážky v období od 28. 6. do 3. 7. 2009, na téměř celém území ČR, si vyžádaly řešení 400 až 500 mimořádných událostí denně s nasazením 800 až 1000 profesionálních hasičů a 2000 až 2500 dobrovolných hasičů denně.

Ke dni 3. 7. 2009 bylo nasazeno **497** vojáků a **103** kusů techniky. Požadavky na nasazení vojáků se postupně snižují, ale zvyšují se požadavky na techniku, především na bagry k likvidaci sutin. Armáda ČR postupně reaguje na aktuální požadavky krajů, přičemž připravenost a rezerva Armády ČR je dostatečná.

Ve čtvrtek 2. 7. 2009 bylo postaveno mostní provizorium v obci Červená Voda, v pátek 3. 7. 2009 bude postaveno další mostní provizorium v obci Bernartice a v této obci bude ještě dne 7. 7. 2009 postaven druhý provizorní most. Moravskoslezský kraj ke dni 2. 7. 2009 vyčíslil počet požadavků na 8 mostů.

Podle hlášení MV - generálního ředitelství HZS ČR bylo ke dni 3. 7. 2009 zachráněno 189 osob, 1495 osob bylo evakuováno. Oficiálně je evidováno 12 úmrtí v přímé souvislosti s touto povodňovou událostí (8 utonulých a 4 následná úmrtí v nemocnici). Došlo ke zranění řady osob. Vedle záchrany osob byla podle možností prováděna také záchrana a evakuace domácích zvířat.

Policie neeviduje žádný případ rabování, ani nebyl uplatňován požadavek na posílení Policie ČR Armádou ČR.

Činnost krizových štábů a povodňových komisí ORP a obcí je již redukována pouze na denní dobu.

Celkem bylo ke dni 3. 7. 2009 zatopeno nebo poškozeno v:

- Olomouckém kraji	915 objektů na Jesenicku
a 562 objektů na Přerovsku,
- Moravskoslezském kraji	969 objektů,
- Jihočeském kraji	528 objektů.

Škody v souvislosti s povodněmi jsou předběžně odhadovány na 5,5 miliardy Kč. Obnova po povodni se bude týkat i zajištění infrastruktury dodávek pitné vody a odvádění a čištění odpadních vod.

V současné době je potřeba osob a prostředků na likvidaci a odstranění následků povodní zajištěna spoluprací HZS ČR a Správy státních hmotných rezerv, včetně desinfekčních prostředků, vysoušečů, pitné vody, ženíjných potřeb a ochranných pomůcek. Několika obcím se nedostává finanční hotovost.

Ze strany Ministerstva financí byla zabezpečena 1. etapa finanční pomoci čtyřem postiženým krajům na záchranné a likvidační práce (celkem 54 mil. Kč) – 24 mil. Kč Moravskoslezský kraj, 12 mil. Kč Olomoucký kraj, 8 mil. Kč Jihočeský kraj a 10 mil. Zlínský kraj. O konkrétní pomoci jednotlivým obcím rozhodují kraje v přenesené působnosti podle zákona č. 240/2000 Sb. Dále bylo na posílení výdajů HZS ČR a dobrovolných hasičů uvolněno 30 mil. Kč.

Ze sousedních států přišla nabídka zahraniční pomoci, která byla s poděkováním odmítnuta. Ministerstvo vnitra informovalo všechny země EU o skutečné situaci v ČR.

Ministerstvo zemědělství společně s podniky Povodí již uvolnilo 30 mil. Kč pro rychlé uvolnění koryt vodních toků v postižených oblastech.

Z hygienického hlediska je situace v poškozených oblastech klidná. Hygienici jsou v terénu, monitorují situaci, zabezpečují odběry a rozbory u náhradních zdrojů pitné vody. Není evidován žádný případ infekčních onemocnění způsobených povodněmi.

Plánované aktivity jednotlivých dotčených resortů

Ministerstvo životního prostředí

V souvislosti s globálními klimatickými změnami lze očekávat zvýšený výskyt extrémních projevů počasí, ke kterým tyto červnové povodně patří. Bleskové povodně v takovémto rozsahu jsou výjimečné a proto je nutné tento jev analyzovat a vyhodnotit a následně přijmout dostupná opatření. V této souvislosti byl zpracován návrh projektu na Vyhodnocení povodní v červnu 2009 na území ČR včetně návrhu řešitelů a finančních nákladů, která byl předložen k projednání ÚPK.

Výskyt bleskových povodní nelze místně předpovědět, lze však vydat varování. Pro pracovníky povodňové služby a krizových orgánů jsou k dispozici dostupná data na serveru ČHMÚ jako předpovědi, varování, radarové a družicové informace a také numerický předpovědní model Aladin. Vzhledem k tomu, že zájem o informace ČHMÚ zejména během povodňových situací enormně vzrůstá, je nezbytné posílit technicky i personálně předpovědní a výstražnou službu ČHMÚ. Proto MŽP zpracuje a předloží vládě finanční požadavek na zlepšení předpovědní a výstražné služby ČHMÚ se zdůvodněním jeho nezbytnosti.

Kromě informačních systémů ČHMÚ jsou v provozu i nepříliš nákladné lokální hlášené systémy pro obce, v současné době realizované v řadě obcí např. v Ústeckém kraji a na Orlicku se spojením údajů o místních srážkách a průtocích s přenosem dat na počítač a mobilní telefon. Pro tato opatření existuje možnost podpory z prostředků EU z Operačního programu Životní prostředí. Na podzim se připravuje další výzva zaměřená na tuto oblast, především na podporu varovných systémů, digitálních povodňových plánů a na mapování povodňových rizik. Zástupci OOV MŽP a SFŽP ve spolupráci s krajskými úřady navštěvují jednotlivé kraje a připravují jednotlivé obce s rozšířenou působností na možnost požádání o dotaci.

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství zpracovává Koncepti přírodě blízkých protipovodňových a protieročních opatření v krajině, která by měla pomoci zvýšit protipovodňovou ochranu.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj připravuje v období do ukončení vyhlášeného stavu nebezpečí ve spolupráci s Ministerstvem financí nezbytné podmínky pro shromáždění podkladových informací v „přehledech o předběžném odhadu nákladů na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území“. S využitím údajů z těchto přehledů bude následně, v zákonem stanovené 20denní lhůtě po ukončení stavu nebezpečí, zpracován návrh strategie obnovy území určený pro jednání vlády, který by měl vytvořit rámec k uvolňování státní pomoci prostřednictvím resortních programů.

Vzhledem ke zmíněné relativně krátké lhůtě určené zákonem pro přípravu materiálu pro jednání vlády Ministerstvo pro místní rozvoj spolu s Ministerstvem financí kontakty s pověřenými pracovníky kraje (k předběžnému ověření situace a dopadů na základní funkce v území, dalších záměrů kraje a k předpokládanému pokračování krizového stavu), odkazují je na platnou metodiku o přípravě přehledu o odhadu nákladů na resortních webových stránkách a na určené resortní kontaktní pracovníky, dojednávají podrobnosti o způsobech vyčíslování nákladů a o předání shromážděných podkladových informací, upřesňují strukturu a obsah žádosti o přípravu komentáře o možnostech kraje a obcí poskytovat pomoc ostatním subjektům.

Dále ověřuje kontaktní osoby na ostatních dotčených ministerstvech, jimž bude možné adresovat žádosti o stanoviska k poskytnutí státní pomoci v jejich resortní působnosti.

Ministerstvo pro místní rozvoj současně předběžně sestavuje harmonogram pro přípravu návrhu strategie obnovy území, který zahrnuje termíny pro:

- předpokládané předání krajských přehledů prostřednictvím Ministerstva financí,
- rozeslání tabulkových údajů spolu s komentáři v elektronické podobě dotčeným ministerstvům s žádostmi o vyjádření k možnému poskytnutí státní pomoci a s pozvánkou na závěrečné společné jednání k vypořádání připomínek a zpětné doručení stanovisek obeslaných ministerstev,
- elektronické rozeslání předběžného textu návrhu strategie obnovy území dotčeným ministerstvům,
- závěrečné společné jednání k vypořádání připomínek za účasti dotčených ministerstev a krajů,
- předání návrhu strategie obnovy území pro jednání vlády.

Ministerstvo zemědělství

Podle metodického pokynu ministra probíhá mapování povodňových škod na státním vodohospodářském majetku, kterého se v rámci povodňových prohlídek kromě správců povodí zúčastní vodoprávní úřady a AOPK ČR. K financování bude aktivován jeden ze „spících“ programů MZe na odstraňování povodňových škod, přičemž konkrétní potřeba financí bude vyčíslena do poloviny srpna 2009. Paralelně probíhá inventarizace škod na zemědělství – na hospodářských zvířatech, plodinách a majetku zemědělců dle metodického pokynu ministra.

Na protipovodňová opatření jsou ve 2. etapě (2007 – 2013) k dispozici prostředky v celkové výši cca 15 mld. Kč. Tyto prostředky by neměly být ovlivněny krácením státního rozpočtu, neboť se z větší části využívá půjčky EIB.

Probíhají konzultace MZe a MŽP k přípravě projektů na protipovodňová opatření (zejména podélné revitalizace) ve spolupráci se ZVHS na drobných vodních tocích, které budou podány do Operačního programu Životní prostředí, v předpokládané výši cca 400 mil. Kč.

Rovněž probíhá mapování škod na infrastruktuře vodovodů a kanalizací ve spolupráci s krajskými úřady postižených krajů.

Ve spolupráci se starosty bude projednáno budování poldrů v ohrožených oblastech v rámci stávajících programů prevence před povodněmi na MZe.

Ministerstvo financí

Dostupné finanční pomoci, které je možno získat ze strany Ministerstva financí, jsou uvedeny na jeho webových stránkách. Připravuje se 2. etapa poskytnutí státní pomoci na konkrétní povodňové škody, které se v současnosti vyčísľují.

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví zprovoznilo novou záložku svých webových stránek - Povodně, kde je zveřejněn např. návod, jak postupovat při sanaci studní nebo při výskytu plísň v nemovitostech.

V oblastech, kde je pouze jeden zdroj pitné vody, je možné zabezpečit bezplatný odběr a rozbor vody. Postupně bude zkontrolováno cca 850 studní v postižených oblastech na náklady Ministerstva zdravotnictví. Bylo rozhodnuto, že budou očkovány děti ve věku 3-5 let (cca 3100 dětí), přičemž o finanční prostředky na tuto akci bude požádáno Ministerstvo financí.

Státnímu zdravotnímu ústavu byla zadána studie k problematice likvidace komárů v zasažených lokalitách, která bude následně zveřejněna na webových stránkách ministerstva. Probíhá monitoring líhnišť komárů a návrh na jejich likvidaci. Případné postřiky insekticidy budou konzultovány s AOPK.

Ministerstvo vnitra

Nadále budou pokračovat likvidační práce v postižených oblastech včetně distribuce potřebných pracovních a ochranných pomůcek, vysoušečů zdiva, zařízení a desinfekčních přípravků. Dále bude také pokračovat nasazení psychologů v postižených oblastech.

HZS ČR všem postiženým obcím ve třech krajích s vyhlášeným stavem nebezpečí přislíbil přidělení osoby pro vyřizování vzniklých komplikací mezi obcí a krajem nebo státem při odstraňování následků povodní.

Do budoucna bude nezbytné vyhodnotit předpovědní povodňovou službu ČHMÚ a navrhnout její optimalizaci.

Pro zefektivnění spolupráce IZS a ČHMÚ bude připraven projekt na propojení informací o zásahové činnosti HZS ČR a jednotek požární ochrany při živelních pohromách s informačním předpovědním systémem ČHMÚ a předložen vládě návrh na jeho realizaci včetně finančního zabezpečení.

Ministerstvo obrany

Nadále budou pokračovat likvidační práce v postižených oblastech nasazenými vojáky a vojenskou technikou včetně budování mostních provizorií.

Vzhledem k narůstajícím požadavkům se doporučuje, aby Ministerstvo dopravy koordinovalo priority výstavby jednotlivých provizorií.